

*Alexandra RADU**

**REDEFINIREA OPȚIUNILOR POLITICII DE SECURITATE
NAȚIONALĂ A STATELOR UNITE ALE AMERICII ÎN
CONTEXTUL AMENINȚĂRII TERORISTE (2001)**

***Redefining the National Security Policies of the United States of
America in the Context of the Terrorism Threats***

Abstract: *This study examines the impact of terrorism in the United States of America, especially after 9/11. In this context, the Bush administration adopted a series of documents which aimed to stop the terrorist threat, to protect their own citizens and to promote their core values. At the same time, it is important to see how Bush's discourses and The National Security Strategies will be named "The Bush Doctrine". This Doctrine concentrated the way of reaction in a crisis situation, the new way of thinking and even the redefining two military concepts, preemptive and preventive, into a new one, the anticipative war.*

Keywords: *Terrorism, Bush Doctrine, anticipative war, national security, neo-conservatism.*

* * *

La data de 11 septembrie 1990, ca o prefigurare a evenimentelor viitoare, președintele George H. W. Bush rostește în fața Congresului american un discurs referitor la prima criză post-război rece, și anume criza din Golf, prin intermediul căruia evidențiază că „un al cincilea obiectiv al nostru – o nouă ordine mondială – poate apărea: o nouă eră – lipsită de amenințarea teroristă, mai puternică în exercitarea justiției și având mai multă securitate, prin căutarea păcii”¹. Ca o ironie, exact unsprezece ani mai târziu, Statele Unite ale Americii sunt supuse unui atac terorist teribil, un atac ce are consecințe atât în interiorul statului cât și în exteriorul acestuia, întrucât se poate observa că Statele Unite nu sunt infailibile.

* Ph.D. Candidate, University of Bucharest, Faculty of History, Bucharest, Romania; alexa_radu_3@yahoo.com.

Această lucrare a fost finanțată din contractul POSDRU/159/1.5/S/140863, proiect strategic ID 140863 (2014), cofinanțat din Fondul Social European, prin Programul Operațional Sectorial Dezvoltarea Resurselor Umane 2007 – 2013.

Date submitted: 5 May 2015

Revised version submitted: 10 June 2015

Accepted: 8 July 2015

¹ Bush 1990: 1218-1222.

Nu a fost însă pentru prima dată când Statele Unite au suferit un atac pe propriul teritoriu, iar la data de 11 septembrie 2001 mulți au rețrăit imaginea atacului din anul 1941. Astfel, pentru a doua oară într-un interval de șaiszeci de ani, cele două atacuri, atât cel asupra Turnurilor Gemene de la 11 septembrie cât și din 1941 de la Pearl Harbor au avut puterea să-i demonstreze Americii că nu este invincibilă și că state sau organizații teroriste din orice colț al lumii îi pot pune în pericol securitatea, iar în timp ce „Pearl Harbor a sugerat că oceanele nu garantează securitatea, 9/11 a dovedit-o”². Puternicul sentiment de umilință rețrăit de Statele Unite în urma celor două evenimente nu a făcut decât să mobilizeze atât opinia publică cât și liderii politici, astfel încât să încerce o redefinire a politicii de securitate națională, cu scopul de a proteja viața propriilor cetățeni. Așa cum afirma și președintele Bill Clinton în anul 1996 că „există momente în care doar America poate să facă diferența dintre război și pace, dintre libertate și represiune, dintre speranță și teamă”³, acum, pentru a doua oară în istoria recentă, Statele Unite trebuiau să dovedească acest lucru.

Este evident că atentatele teroriste de la 11 septembrie 2001 asupra New York-ului și a Pentagonului au constituit acte de război împotriva Statelor Unite ale Americi, a aliaților acestora și chiar împotriva ideii de societate civilizată. Este un adevăr de necontestat că nicio cauză nu justifică terorismul. Omenirea trebuie să răspundă și să lupte împotriva acestui flagel destinat să amenințe și să distrugă libertățile fundamentale, grila valorilor democratice, stilul de viață. Libertatea și teama sunt valori antinomice, acestea aflându-se într-o perpetuă stare de război⁴.

În timp ce atacul de la Pearl Harbor a reprezentat opera unei regim și a unei țări identificabile, Japonia, atacul de la 11 septembrie nu a fost opera unui stat, deși gruparea teroristă Al Qaeda își avea baza operațională în Afghanistan. Astfel, putem afirma că aceste grupări teroriste exacerbează tensiunile la nivel internațional și au capacitatea de a submina autoritatea și puterea unui stat suveran. Așadar, o definiție a terorismului, în viziunea lui David Carlton, se referă la faptul că acesta presupune „niveluri semnificative de violență, motivată politic, generată de actori sub-statali care pot sau nu să fie, într-o anumită măsură, sponsorizați, dar care nu sunt în mod normal controlați, de un stat suveran”⁵. Altfel spus, teroriștii pot fi definiți ca și grupuri care încearcă, prin amenințarea cu forța sau chiar prin recursul la forță, să-și atingă propriile obiective, de regulă, acesta fiind opuse guvernelor. Pe de alta parte, potrivit lui Atran, Al Qaeda are ca scop principal dobândirea puterii prin creșterea bazei de popularitate printre potențialii suporteri și controlul puterii în detrimentul organizațiilor rivale⁶.

² Renshon 2010: 20.

³ Wittkopf & Kegley 2003: 3.

⁴ Smith 2002: 8.

⁵ Wittkopf & Kegley 2003: 167.

⁶ Artan 2006: 127–147.

Încă din anul 1997, președintele Bill Clinton a creat Comisia Statelor Unite pentru Securitate Națională, aceasta dovedindu-se de-a lungul timpului eficientă în a anticipa viitoarele crize, totuși predicțiile se bazau pe precedente, iar cum aceste precedente lipseau în cazul de față, surpriza a fost totală, mai ales prin prisma faptului că teroriștii dețin un avantaj considerabil, ei determinând timpul, locul, dar și metoda de acțiune. Cu toate acestea, raportul Hart-Rudman a stabilit o anumită vulnerabilitate națională, dar nu a putut să precizeze cum sau unde o să fie testată această vulnerabilitate⁷ și deși putem afirma cu certitudine că aceste atacuri nu au destabilizat regimul Statelor Unite, efectul fiind chiar contrar, ele au zguduit totuși societatea, întrucât „nu este vorba doar despre faptul că Turnurile Gemene s-au prăbușit în dimineața zilei de 11 septembrie 2001: s-au prăbușit și unele dintre ipotezele noastre fundamentale despre securitate națională, internațională și personală”⁸. Așadar, Statele Unite aveau nevoie de o nouă strategie.

În acest context, la sfârșitul lunii septembrie a anului 2001, sub coordonarea secretarului apărării Donald Rumsfeld, apare un al doilea *Quadrennial Defense Review*, iar în timp ce primul, din perioada administrației Clinton, identificase cinci viitoare pericole, printre care și terorismul, acest al doilea raport caută să identifice resursele necesare pentru o mai bună apărare în fața acestor amenințări asimetrice, cum ar fi terorismul, atacurile biologice, chimice și nucleare⁹. Nu este pentru prima oară când sunt identificate aceste amenințări și, deși în campania electorală viitorul președinte George W. Bush îl critica pe predecesorul său, în discursul din luna octombrie de la Universitatea Concordia Wisconsin argumentând că „noi vom face mult mai mult decât au făcut ei în ultimii zece ani și o să o facem într-un timp mai scurt”¹⁰, s-a dovedit că aceste atacuri teroriste l-au luat pe nepregătite și că cea mai capabilă națiune din punct de vedere militar, cu multiple agenții pentru prevenirea acestor acte și numeroase rapoarte pentru identificarea atât a amenințărilor cât și a resurselor necesare, s-a dovedit de fapt incapabilă să prevină un atac asupra propriului teritoriu și, mai mult, asupra propriilor valori și simboluri.

Așa cum afirma Samuel Huntington încă din anul 1993: „O lume fără supremația Statelor Unite va fi o lume cu mai multă violență și dezordine și cu mai puțină democrație și creștere economică decât o lume în care Statele Unite continuă să aibă mai multă influență decât orice altă țară în rezolvarea chestiunilor mondiale. Supremația internațională de durată a Statelor Unite este esențială pentru bunăstarea și securitatea

⁷ Hurt-Rudman Commission 1997.

⁸ Gaddis 2005: 80.

⁹ Quadrennial Defense Review Report 2001: 13.

¹⁰ Wittkopf & Kegley 2003: 80.

americanilor și pentru viitorul libertății, democrației, economiei deschise și ordinii internaționale în lume”¹¹.

Astfel, se consideră că rolul Statelor Unite este acela de a conduce, de a promova pacea și democrația în lume, iar „America va continua să încurajeze progresul democrației, deoarece aceasta este cea mai bună fundație pentru stabilitatea internă și pentru ordinea internațională”¹². Acesta este momentul în care Statele Unite trebuie să-și redefină politica de securitate națională, să reevalueze potențialul terorist, „să folosească fiecare armă din arsenalul propriu – puterea militară, aplicarea legii, servicii de informații, eforturi vigoase – pentru a tăia finanțarea terorismului”¹³, să restructureze politicile de apărare și să-și reorienteze relațiile externe, astfel încât aceasta să se poată adapta noului context.

Și totuși, „deși victorioasă în războiul rece, în ciuda unui buget de apărare post-război rece care îl depășește pe al oricărui alt stat, în pofida unei dominații economice și culturale deținute de Statele Unite, în cuvintele unora dintre criticii ei, o «megaputere», această țară și-a dovedit incapacitatea de a-și proteja proprii cetățeni de pe propriul teritoriu, care s-au dus la activitățile lor zilnice”¹⁴.

Au reușit însă Statele Unite să își redefină cu adevărat opțiunile politicii de securitate națională? Și-au dovedit acestea eficiența? Au avut capacitatea necesară de a face schimbări nu doar la nivel discursiv? Acestea sunt doar câteva întrebări asupra cărora merită să ne oprim atenția. Așa cum am putut observa, atacurile teroriste de la 11 septembrie 2001 reconfigurează orientarea Statelor Unite în materie de politică de securitate națională, însă măsurile propriu-zise pe care decidenții politici vor hotărî să le adopte necesită o abordare separată. Totuși, 11 septembrie 2001 reprezintă data la care securitatea națională a căpătat noi accente, existând necesitatea de reforme în birocrațiile federale, iar imperativul a fost și rămâne în continuare acela de a sporii cooperarea între stat, guvernul federal și nivelele locale de guvernare.

Astfel, la data de 20 ianuarie 2001, atunci când administrația Bush a preluat primul său mandat la Casa Albă, noul președinte, George W. Bush, rostea binecunoscutul *Discurs Inaugural*, mulțumind în primul rând predecesorilor săi, „vă mulțumesc vouă tuturor, președinte Carter, președinte Bush, președinte Clinton”¹⁵, dar adresându-se în același timp poporului american. În acest prim discurs inaugural al președintelui Bush putem observa modul în care acesta alege să își argumenteze ideile, folosind de fiecare dată pronumele personal la persoana I – „we”, precum și verbul

¹¹ Huntington 1993: 83.

¹² Renshon 2010: 33.

¹³ Bush 1999.

¹⁴ Gaddis 2005: 72.

¹⁵ Bush 2001.

modal – „must”, indicând astfel siguranță și totodată nepermițând interpretări.

Însă, la acea dată nu era cunoscut nici cel mai mic indiciu potrivit căruia în următoarele opt luni de mandat, terorismul va ajunge să reprezinte principala îngrijorare a politicii de apărare americane. Totuși este un lucru obișnuit acum ca americanii să afirme că „totul s-a schimbat după 11 septembrie”, mai precis, ei au definit noua amenințare la adresa politicii de securitate națională ca revendicând un nou set de politici, întrucât „problema de securitate pe care o lansează este una fără precedent”¹⁶, iar Statele Unite trebuie „să fie gata să lupte pentru speranță”¹⁷. Așadar, cu și pentru cetățenii Americii, „vă cer vouă să fiți cetățeni: Cetățeni, nu spectatori; cetățeni, nu doar persoane”¹⁸, decidenții politici trebuie să își asume răspunderea și să adopte cele mai bune decizii, astfel încât speranța pentru o viață mai bună și credibilitatea oferite de către Statele Unite să rămână repere esențiale ale influenței americane.

Astfel, discursurile rostite de președintele George W. Bush la West Point și la American Enterprise Institute, din iunie 2002 și februarie 2003, discursul despre starea națiunii, cât și discursul inaugural, dar și *Strategia de Securitate Națională* din anul 2002, toate acestea au primit denumirea de *Doctrina Bush*. Cu toate acestea, unul dintre cele mai controversate elemente ale *Doctrinei Bush* se referă la doctrina războiului anticipativ, expusă pentru prima dată în discursul de la West Point din luna iunie 2002, iar ulterior idee inclusă în *Strategia de Securitate Națională a Statelor Unite* din septembrie 2002. Astfel, Statele Unite vor alege să acționeze înainte ca „dovada să fie un nor al unei ciuperci”¹⁹.

În discursul despre Starea Națiunii din anul 2002, președintele George W. Bush plasează Iranul, Irakul și Coreea de Nord pe o așa-numită „axă a răului”²⁰, după discurs toată atenția urmând să se concentreze însă asupra Irakului și bineînțeles asupra lui Saddam Hussein, întrucât „trebuie să invadăm, să distrugem și să dezarmăm acest regim al răului; doar în acest mod noi putem să fim în siguranță”²¹. Așa cum afirma președintele Bush și în cadrul discursului de la Whitehall Palace că „libertatea, prin definiție, trebuie să fie aleasă și apărată de către cei care o aleg”²², această temă este prezentă și în cadrul acestui discurs. Bush punctează în acest discurs că „Statele ca acestea și aliații lor teroriști constituie o axă a răului, înarmându-se pentru a amenința pacea în lume. Căutând să obțină arme de distrugere în masă, aceste regimuri politice prezintă un pericol în creștere. Ele ar putea să pună la dispoziția teroriștilor armele de distrugere în masa,

¹⁶ Fukuyama 2006: 60.

¹⁷ Gaddis 2005: 116.

¹⁸ Bush 2001.

¹⁹ Walker 2009: 281.

²⁰ The National Security Strategy of the United States 2002.

²¹ Buchanan 2005: 201.

²² Bush 2003.

dându-le astfel mijloacele de a-și pune în practică ura. Ar putea să atace țările aliate nouă sau ar putea încerca să șantajeze Statele Unite. În oricare din aceste cazuri, prețul pentru indiferență ar putea fi catastrofal.[...] Statele Unite ale Americii nu vor permite celor mai periculoase state din lume să ne amenințe cu cele mai periculoase arme din lume”²³.

Astfel, *Discursul despre Starea Națiunii* din anul 2002 este considerat ca fiind unul dintre cele mai bune discursuri ale lui Bush, el amplificând acest punct al libertății: „Toți tații și toate mamele, din toate societățile, doresc ca și copiii lor să fie educați și să trăiască liberi departe de sărăcie și violență. Nici un om de pe pamânt nu își dorește să fie oprimat, nu aspiră la sclavie și nici nu așteaptă cu nerăbdare să îi bată la ușă în miezul nopții poliția secretă”²⁴. Ceea ce nu precizează de fapt președintele Bush este și faptul că „toți acești oameni” trebuie să respecte la rândul lor democrația, drepturile omului și egalitatea, iar fără libertate nu putem să afirmăm că va exista securitate pe termen lung.

Scrisoarea care însoțește *Strategia de Securitate Națională a Statelor Unite* reia limbajul pe care președintele Bush l-a folosit în timpul discursului de la West Point din iunie 2002, atunci când declara: „O mare parte din ultimul secol, apărarea Americii s-a bazat pe doctrinele descurajării îngrădirii, elaborate în timpul războiului rece. În unele cazuri, aceste strategii se aplică și acum. Dar noile amenințări necesită un nou mod de gândire. Descurajarea – promisiunea unei riposte masive împotriva altor state – nu înseamnă nimic pentru rețelele teroriste din umbră, care nu au națiuni sau cetățeni de apărat. Îngrădirea nu este posibilă atunci când dictatori dezechilibrați cu arme de distrugere în masă pot transporta la țintă acele arme sau rachete ori le pot încredința teroriștilor aliați”²⁵, subliniind de asemenea „Dacă așteptăm ca amenințările să se materializeze complet, se va dovedi că am așteptat prea mult. [...] Trebuie să angajăm inamicul în luptă, să-i stricăm planurile și să contracărăm cele mai grave amenințări înainte ca acestea să apară”²⁶.

Apărarea împotriva agresorilor și a tiranilor nu are ceva nou, însă abordarea administrației Bush reprezenta o noutate în acest sens și, deși la o primă vedere, *Strategia de Securitate Națională* din anul 2002 nu face decât să repete obiectivele clasice ale politicii de securitate națională, cum ar fi promovarea guvernării democratice libere în întreaga lume și a unui sistem global al comerțului liber²⁷, de fapt, noua strategie îmbină și cele două elemente ale atacului de prevenire și de preîntâmpinare. Astfel, noul război anticipativ a căpătat greutate în noua strategie, îmbinând folosirea forței de preîntâmpinare, care însemna că „noi atacăm adversarul, deși el

²³ Bush 2002a.

²⁴ The National Security Strategy of the United States 2002.

²⁵ Bush 2002b.

²⁶ The National Security Strategy of the United States 2002.

²⁷ The National Security Strategy of the United States 2002.

nu ne-a atacat pe noi, însă a început să se pregătească deja pentru acest lucru, dar atacul fizic încă nu s-a întâmplat”²⁸, cu cea de prevenire ca și „un atac unilateral care neutralizează ceea ce este la momentul prezent doar o simplă posibilitate a unui atac viitor de la un potențial adversar”²⁹, deși a doua formă de atac nu era justificată, nu avea o justificare morală, plecând de la ipoteza unor intenții viitoare.

Strategia de Securitate Națională din anul 2002 surprinde un alt aspect interesant, mai precis, în primele trei pagini ale documentului cuvintele *liberty* și *freedom* sunt menționate de nu mai puțin de douăzeci și cinci de ori, în timp ce cuvântul *interest* de doar două ori³⁰, specificând încă de la început viitoarele obiective ale politicii de securitate națională americană, întrucât „oamenii de pretutindeni preferă libertatea în fața sclaviei, prosperitatea în fața mizeriei, auto-guvernarea față de regula terorii și a torturii”³¹. Un alt obiectiv este definit mult mai clar chiar pe parcursul documentului, sintagma „vom folosi acest moment ca și oportunitate pentru a extinde beneficiile libertății pe tot parcursul globului [...] vom lucra activ pentru a menține speranța democrației, a dezvoltării, a piețelor libere pentru fiecare colț al lumii”³² sintetizează dorința de a favoriza libertatea umană și de a crea condiții în care fiecare națiune să își poată alege propriile valori democratice și să se reorienteze spre libertățile economiei și ale democrației. Totuși, Carl von Clausewitz accentuează că este doar „o problemă de perspectivă: ce poate să apară ca un triumf pentru contemporani, poate să arate foarte diferit pentru urmași”³³.

Potrivit acestei strategii, motivul pentru care au și invocat atacul anticipativ ca formă de apărare a propriei politici de securitate națională, „cel mai mare pericol cu care se confruntă națiunea noastră se găsește la intersecția dintre radicalism și tehnologie. Inamicii noștri au declarat deschis că încearcă să obțină arme de distrugere în masă, iar dovezile arată că procedează în acest sens cu o hotărâre neclintită. Statele Unite nu vor îngădui ca aceste eforturi să reușească”³⁴. De asemenea, Panelul la Nivel Înalt ONU sprijinea ideea potrivit căreia un stat poate să utilizeze atacul anticipativ, astfel încât să împiedice ca amenințările iminente să se materializeze, astfel: „Dacă o țară se confruntă în mod clar cu o amenințare catastrofală din partea unui actor nestatal sau a unui stat problemă și dacă nu poate să obțină ajutor de la instituțiile internaționale existente pentru a face față acelei amenințări, ea poate în mod legitim, să acționeze pe cont

²⁸ O’Huallachain & Sharpe 2007: 214.

²⁹ O’Huallachain & Sharpe 2007: 214.

³⁰ The National Security Strategy of the United States 2002.

³¹ Mral 2004: 51.

³² The National Security Strategy of the United States 2002.

³³ Gaddis 2005: 95.

³⁴ The National Security Strategy of the United States 2002.

propriu și să întreprindă măsuri anticipative pentru contracararea respectivei amenințări”³⁵.

Potrivit lui John Lewis Gaddis, Strategia lui Bush prezintă două răspunsuri convingătoare referitoare la teoria lui Huntington despre *Ciocnirea civilizațiilor*. Astfel, primul răspuns afirmă că în lumea post-război rece, vechiul model al războiului rece de coexistență nu ar funcționa pentru că acești adversari au arătat că nu sunt pregătiți să coexiste alături de Statele Unite. Al doilea răspuns reamintește confruntările care au loc în interiorul lumii islamice, menționând faptul că musulmanii au fost divizați de virtuțile modernității și afirmă îndoiala că democrația ar putea să funcționeze pentru ei³⁶. Marele merit al administrației Bush a fost faptul că imediat după 9/11 s-a împotrivit în mod categoric atât terorismului ca amenințare asupra securității naționale și nu numai, dar și a interpretării ca război al civilizațiilor, contrazicându-l în mod categoric pe Huntington.

Doctrina Bush a fost dezvoltată de influența neoconservatorismului și deși, așa cum prezintă și F. Fukuyama³⁷, rădăcinile acestei teorii nu sunt legate de administrația Bush, ele chiar suferind unele transformări în timpul acesteia, istoria reține totuși această perioadă ca fiind una profund neoconservatoare. Neo-conservatorismul este „o doctrină curentă a hiper-realismului, deoarece a încorporat rolul ideilor în nevoia de a fi vigilenți împotriva amenințărilor la adresa securității naționale”³⁸, astfel încât conceptele de preemțiune, schimbare de regim, unilateralism au devenit astăzi inevitabil legate de această abordare. Neoconservatorismul american face apel la ideea de măreție națională și reclamă o virtute politică, dar și un spirit eroic, în timp ce „singura politică externă realistă și adevărată a Americii este una ideologică, ce caută să devanseze revoluția democratică oriunde și oricând este posibil”³⁹. De asemenea, Statele Unite au considerat în repetate rânduri Națiune Unite ca fiind ineficiente și au demonstrat că acest organism nu are nicio autoritate pentru a limita intervenția în problemele altor state, după cum evidențiază și o declarație din anul 2004: „Neoconservatorii l-au considerat pe Wilson naiv. În schimb, ei sunt wilsonieni <<adevărați>>, care se încred nu în bucăți de hârtie, ci în putere, în special în puterea Statelor Unite. [...] Aceștia cred că Statele Unite ar trebui să folosească forța atunci când este necesar, pentru a-și îndeplini interesele și idealurile”⁴⁰.

În cel de-al doilea Discurs Inaugural, cadrul retoric al președintelui George W. Bush a suferit anumite mutații, astfel încât, deși se păstrează adresarea la persoana I plural, verbul trebuie este deseori înlocuit de verbul

³⁵ Report of the Secretary-General's High-Level Panel on Threats, Challenges and Change 2004: 63-64.

³⁶ Gaddis 2005: 104.

³⁷ Fukuyama 2006: 2-57.

³⁸ Kesler 2005: 61.

³⁹ Williams 2005: 199.

⁴⁰ Boot 2004: 49.

a putea. Așadar, un discurs mai moderat, în care nu menționează nimic despre terorism sau despre securitate și se concentrează pe universalitatea valorilor democratice „în ultimă instanță, chemarea libertății ajunge la fiecare minte și la fiecare suflet”⁴¹, evidențiind și legătura dintre politica de securitate națională și cea internă, „supraviețuirea libertății în țara noastră depinde din ce în ce mai mult de succesul ei în alte țări”⁴².

Și în cel de-al doilea mandat, Bush își menține viziunea despre „lume ca fiind periculoasă, așa cum ar spune realității că este anarhică”⁴³, motiv pentru care în anul 2006 este elaborată, iar la data de 16 martie 2006 este prezentată o nouă Strategie de Securitate Națională, care redefineste elementele majore ale precedentei strategii. Această Strategie este elaborată după victoria Hamas în teritoriile Palestiniene, astfel încât administrația Bush este nevoită să definească diferența între continuarea luptei împotriva terorismului și a doar a declara că ești democrat.

O noutate adusă de strategia din 2006 este reprezentată de „diplomația transformațională, care include o implicare activă și creșterea suportului acordat sectorului privat”, ceea ce va reprezenta un punct strategic al viitoarei politici de securitate a Statelor Unite.⁴⁴ De asemenea, *Strategia de Securitate Națională a Statelor Unite* din anul 2006 a rearanjat universul politicii externe în ceea ce privește aliații, rivalii și inamicii. Astfel, Al Qaeda rămâne principalul inamic, Coreea de Nord este o putere care destabilizează regiunea, China este pregătită să treacă de la un competitor strategic la un jucător global cu un important rol de jucat.⁴⁵

Este pentru prima oară când administrația Bush își concentrează eforturile în domeniul securității interne, și, deși această acțiune nu este una perfectă, apar o serie de documente ca și viitoare instrumente pentru politica de securitate națională, cum ar fi: o *Strategie Națională pentru Securitatea Internă*⁴⁶, o *Strategie Națională pentru Combaterea Armelor de Distrugere în Masă*, o *Strategie Națională pentru Diplomația Publică*, dar și prima revizuire importantă a *Manualului Armatei SUA pentru Contrainsurgenți*. Pentru a sintetiza, putem afirma că *Doctrina Bush* revendică „operațiuni ofensive, incluzând războiul preventiv împotriva teroriștilor și a susținătorilor lor – mai exact, împotriva regimurilor care îi sponsorizează, încurajează sau pur și simplu tolerează orice grup terorist la nivel global”⁴⁷. Toate aceste documente concentrează modul de reacție al Statelor Unite în diferite situații și reorientează politica de securitate, importante fiind însă și modificările instituționale pe care le va aduce administrația Bush în decursul celor două mandate.

⁴¹ Bush 2005.

⁴² Bush 2005.

⁴³ Grieco 1988: 493.

⁴⁴ The National Security Strategy of the United States 2006.

⁴⁵ The National Security Strategy of the United States 2006.

⁴⁶ First National Strategy for Homeland Security 2002.

⁴⁷ Kesler 2005: 227.

Însă concluzia nu poate să fie decât una extrem de clară, mai precis, în cazul în care valorile centrale ale Statelor Unite ale Americii sunt puse în pericol, reacția americană nu va întârzia să apară, nefiind una de repliere sau defensivă, ci o reacție dură, de ofensivă, de expansiune, o reacție ce are ca scop tocmai apărarea acestor valori centrale. Astfel, După atentatele din septembrie 2001, deciziile președintelui George W. Bush au fost amplu dezbătute și deseori criticate, atât în context american cât și în context global, iar susținerea de care s-a bucurat inițial a început să scadă treptat. Cu toate acestea nu putem să nu observăm solidaritatea națională, care a determinat un fel de raliere în jurul conducătorului poporului american, conform unui sondaj Gallup. În contextul atentatelor teroriste, Bush a înregistrat cea mai ridicată rată de susținere publică înregistrată vreodată de un președinte, și anume 90% la data de 21-22 septembrie 2001.

Fig. 1. Trendul de aprobare a mandatului președintelui George W. Bush's de către populație pe parcursul celor două mandate 2001-2009.
Sursa: Presidential Approval Ratings - George W. Bush, f.d.

BIBLIOGRAFIE

- Artan, Scott (2006), „The Moral Logic and Growth of Suicide Terrorists”, *The Washington Quarterly Center for Strategic and Int'l Studies*, MIT, vol. 29, pp. 127–147.
- Boot, Max (2004), „Myths about Neo-conservatism” în *Neoconservatism*, ed. Irwin Stelzer, Atlantic Books, Londra.
- Buchanan, Patrick J. (2005), „Stay the Course! Is not enough” în *The right war? The Conservative Debate on Iraq*, ed Gary Rosen, Cambridge University Press, New York.
- Bush, George H. W. (1990), „Toward a New World Order”, *The Public Papers of the Presidents of the United States: George Bush*, Vol. 2, University of Michigan Library, Ann Arbor.
- Bush, George W. (1999), „A Distinctly American Internationalism”, *Ronald Reagan Presidential Library*, Simi Valley, California. Disponibil pe <<http://www.mtholyoke.edu/acad/intrel/bush/wspeech.htm>>. [15 iunie 2015].
- Bush, George W. (2001), „Inaugural Address”, The White House, Washington D.C. Disponibil pe: <<http://georgewbush-whitehouse.archives.gov/news/inaugural-address.html>>. [15 iunie 2015].
- Bush George W. (2002a), „State of the Union Address”, The White House, Washington D.C.. Disponibil pe: <<http://www.whitehouse.gov/news/releases/2002/01/20020129-11.html>>. [15 iunie 2015].
- Bush, George W. (2002b), „Remarks by the President at 2002 Graduation Exercise of the United States Military Academy”, West Point, New York. Disponibil pe: <<http://ics.leeds.ac.uk/papers/vp01.cfm?outfit=pmt&folder=339&aper=380>>. [15 iunie 2015].
- Bush, George W. (2003), „Whitehall Palace Address on Iraq Policy”, Whitehall Palace, London. Disponibil pe: <<http://www.americanrhetoric.com/speeches/wariniraq/gwbush3pillarsofsecurity.htm>>. [15 iunie 2015].
- Bush, George W. (2005), „Inaugural Address”, The White House, Washington D.C.. Disponibil pe: <<http://www.npr.org/templates/story/story.php?storyId=4460172>>. [15 iunie 2015].
- First National Strategy for Homeland Security (2002), The White House, Washington D.C.. Disponibil pe <<http://www.dhs.gov/publication/first-national-strategy-homeland-security>>. [15 iunie 2015].
- Fukuyama, Francis (2006), *America la răscruce. Democrația, puterea și moștenirea neo-conservatoare*, EdituraAntet, Filipeștii de Târg.

- Gaddis, John Lewis (2005), *Surprise, Security, and the American Experience*, United States of America, Harvard University Press, p. 80.
- Grieco, Joseph (1988), „Anarchy and the Limits of Cooperation: A Realist Critique of the Newest Liberal Institutionalism”, *International Organization*, Vol. 42, No. 3, pp. 485-507.
- Huntington, Samuel P. (1993), “Why International Primacy Matters?”, *International Security*, Vol. 17, No. 4, pp. 68-83.
- Hurt-Rudman Commission (1997), *New World Coming: American Security in the 21st Century*, U.S. Commission on National Security. Disponibil pe: <<http://www.fas.org/man/docs/nwc/index.html>> [15 iunie 2015].
- Kesler, Charles R. (2005), „Democracy and the Bush Doctrine” in *The right war? The Conservative Debate on Iraq*, ed Gary Rosen, Cambridge University Press, New York.
- Mral, Brigitte (2004), „We’re a peaceful nation” - *War rhetoric after September 11*, SEMA, Stockholm.
- O’huallachain, D. L. & Sharpe, J. Forrest (2007), *Neo-Conned! Just War Principles: A Condemnation of War in Iraq*, Light in the Darkness Publication, Norfolk.
- Presidential Approval Ratings - George W. Bush*, f.d.. Disponibil pe <<http://www.gallup.com/poll/116500/presidential-approval-ratings-george-bush.aspx>>. [15 iunie 2015].
- Quadrennial Defense Review Report (2001), U.S. Department of Defense. Disponibil pe: <<http://www.defense.gov/pubs/qdr2001.pdf>> [11 iunie 2015].
- Renshon, Stanley A. (2010), *National Security in the Obama Administration*, Routledge, New York.
- Report of the Secretary-General’s High-Level Panel on Threats, Challenges and Change (2004), „A More Secure World: Our Shared Responsibility”, United Nations, New York.
- Smith Paul (2002), “Transnational Terrorism and the Al-Qaeda Model: Confronting New Realities”, *Foreign Affairs*, vol. 81, no. 1, pp. 8-11.
- The National Security Strategy of the United States 2002, U.S. Government Printing Office, Washington D.C.. Disponibil pe: <<http://www.state.gov/documents/organization/63562.pdf>>. [15 iunie 2015].
- The National Security Strategy of the United States 2006, U.S. Government Printing Office, Washington D.C.. Disponibil pe: <<http://www.comw.org/qdr/fulltext/nss2006.pdf>>. [15 iunie 2015].
- Walker, William O. (2009), *National Security and Core Values in American History*, Cambridge University Press, New York.
- Williams, Michael C. (2005), *The Realist Tradition and the Limits of International Relations*, Cambridge University Press, New York.
- Wittkopf, Eugene R. & KEGLEY, Charles W. (2003), *American Foreign Pattern and Process*, 6th ed., Wadsworth, United States of America.